

De Nederlandse Vereniging

LUSTRUM XXIII

TERVUREN

“ Men spreekt van geboorte als er iets anders aanvangt dan er was, en sterven is ophouden met hetzelfde zijn. En toch, het groot geheel blijft wel bestaan, al schuift er nog zoveel van her naar daar”¹ (Ovidius).

Dit citaat uit de Metamorfosen van Ovidius is voor het ontstaan en de verdere levensgeschiedenis van de Nederlandse Vereniging (NV) niet zonder betekenis voordat zij na een aantal omzwervingen in Brussel zich in 1994 vestigt in Tervuren. Tot dan toe heeft de NV in haar ontwikkeling en omzwervingen verschillende gedaantewisselingen gekend in haar naamgeving, gewoonten, samenstelling, plaats van huisvesting, (sociale) structuur, en - gelukkig maar - niet in de laatste plaats is na een mislukte poging haar een tweede «leven» beschoren met dezelfde ziel in een ander jasje om uiteindelijk een “thuis” te vinden in Tervuren.

HET (EERSTE) BEGIN:

De voorloper van de huidige Nederlandse Vereniging (NV), die dit jaar in Tervuren samen met de 75-jarige Heemkundige Kring, haar 115-jarig jubileum viert, had in 1883 een eerste verenigingsverband opgericht van te Brussel woonachtige Nederlanders. Doel van de vereniging was het bevorderen van “gezellig verkeer” tussen landgenoten. Er zouden ongeveer duizend van deze landgenoten in Brussel gevestigd zijn, veelal zonder vaste bezigheid. Het gezellig verkeer bestond vooral uit dominospel, biljarten en hazardspelen! De leden – slechts een vijftigtal – waren voor het grootste deel gepensioneerde Indische ambtenaren en militairen “die in België niet ver van huis een goedkopere woonplaats vonden dan in het vaderland.”

Contacten werden reeds onderhouden met zusterverenigingen in Parijs, Londen en Antwerpen. Met de (oudere) Nederlandse Vereniging van Weldadigheid (NVW), die behoeftige Nederlanders in de stad Brussel, haar voorsteden en omstreken ondersteunde, werd een permanente financiële ondersteunende band onderhouden.

Door het achterblijven van het ledental en de constante zorg in het vinden van gepaste huisvesting was het bestuur gedwongen in 1891 tot liquidatie over te gaan. Een poging van het bestuur om de vereniging open te stellen voor bewoners van Brussel en voorsteden als buitengewone leden “die zich in de Nederlandse taal kunnende onderhouden” en een fusie aan te gaan met de Grande Harmonie haalde het niet bij de leden.

HET (TWEDE) BEGIN:

Een tweede poging tot het oprichten van een Nederlandse Vereniging op 17 november 1906 is succesvoller. Een geschikte huisvesting voor een «Heerenclub» wordt snel gevonden in «Au Roi d’Espagne» aan de Kleine Zavel. Statuten en reglementen worden opgesteld inclusief boetes voor te late nachtbrakers of leden die een hond of een ander dier naar de club wilden meenemen. Wanneer in 1910 zich een aantal financiële problemen met de uitbater

voordoer en de tweede voorzitter aftreedt, wordt gelukkig snel een nieuwe behuizing, – “Majestic” aan de Gulden Vlieslaan 1 – en een nieuwe voorzitter gevonden. Deze nieuwe behuizing die tot 1927 standhoudt, wordt een voorspoedige thuisbasis voor ledenaanwas in een periode waarin het verenigingsleven daadwerkelijk tot bloei komt met als een van de hoogtepunten het bezoek van Koningin Wilhelmina en haar echtgenoot Prins Hendrik aan het Belgische vorstenpaar.

Het manoeuvreren van de vereniging door de precaire oorlogsjaren 1914-1918 (WO I) blijkt voor de al of niet gedwongen achtergebleven Nederlanders een stimulans te zijn voor saamhorigheid en solidariteit met minder gesitueerden. Door het wegvallen van het Nederlands gezantschap

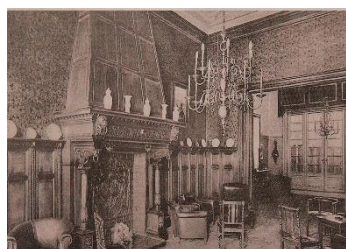
krijgt de NV een opvangfunctie voor de zaakgelastigde van Nederland. Tijdens het **interbellum** ziet men hoezeer de gezanten/ambassadeurs bij het clubleven betrokken worden en hun bijdrage leveren aan de positie van de vereniging in de Brusselse gemeenschap. Zij worden bijna allemaal q.q. tot erevoorzitter benoemd en verlaten de vereniging als ereleden.

De omzwervingen worden voortgezet. Voor het einde van het interbellum wordt nogmaals twee keer verhuisd. In 1927 wordt er weggetrokken naar lokalen van de Cercle Gaulois op Avenue Louise en op 30 mei 1931 betreft de NV nieuwe “gezellig ingerichte schitterende lokalen” aan de Gulden Vlieslaan 17a. Het ledental bestaande uit zowel “gewone” (permanente) leden (182) als “buitenleden”² (113) stijgt gestaag tot aan de crisisjaren waarin vooral de oud-Indischgasten en gepensioneerden het financieel moeten ontgelden. Het is spijtig dat deze geziene, vaak uit officieren bestaande groep met een specifiek eigen levensopvatting, gewoonten en verhalen is verdwenen. Met het verdwijnen van deze groep en andere renteniers ziet men dat onder de “gewone” leden gedurende deze periode meer en meer Nederlanders uit het bedrijfsleven naar de club komen. Het clubleven wordt “jovialer” en “open”. De meeste van deze “expatriates” wonen (nog) in Brussel.

Gedurende de WO II loopt de belangstelling en het “gewone” ledental (113) begrijpelijk terug. De pensioenen uit Nederland en de koloniën konden de gestegen prijzen niet meer bijbenen. Met het oog op de voorraadtekorten van voedsel, drank (jenever ging op rantsoen!) en kolen wordt door het bestuur zelfs een ledenstop afgekondigd en wordt de zo geliefde “gouden” speelzaal gesloten. Niettemin blijven de solidariteit en de onderlinge band tussen de leden en met het bestuur zoals tijdens de WO I echter sterk doorleefd. De oude Latijnse spreuk “Concordia res parvae crescunt”³ staat symbool voor deze onderlinge band aldus het jaarverslag 1942.

Na de WO II komt het verenigingsleven langzaam weer op gang. Naast de gebruikelijke

feestelijkheden worden nieuwe activiteiten zoals een auto-rally en “gemengde” clubavonden georganiseerd om het clubleven aantrekkelijk te maken voor nieuwe leden. Opnieuw komt er een omzwenning en moet er verhuisd worden: dit keer naar de Galliërslaan aan het Jubelpark. Want tot groot verdriet van allen viel het clubgebouw met zijn “gouden” speelzaal aan Het Gulden Vlies onder de slopershamer.

Na het in gebruik nemen (huren) van dit nieuwe gebouw (1967) valt het op dat de tot dan toe gebruikelijke subtitel van de NV als “Hollandse club” voor de jaarverslagenboekjes verdwijnt. Men spreekt met het oog op een potentiële bron van (vele) nieuwe leden liever over een NV als “trefcentrum voor Nederlandssprekenden”. Het aantal (gewone) leden neemt in de jaren die volgen verder toe met in 1976 het grootste aantal sinds de oprichting: 374.

Vivat, Floreat, Crescat amicitia nostra⁴.

Kenmerkend voor deze toename is een grotere spreiding van deze leden tussen Brussel en de randgemeenten en tussen de “industriële” expats en de EG-ambtenaren.⁵ De meesten behoren tot de 50+ leeftijdsgroep. Het aantrekken van jongeren is moeilijk.

Gezien deze toename van leden wordt door het bestuur **begin tachtiger jaren** een reorganisatie middels verschillende ledencommissies doorgevoerd. Doel is om de communicatielijnen met de leden te verbeteren, tot een meer aangepast en divers programma te komen en..... te zien hoe de “faciliteiten” voor de dames zouden kunnen worden uitgebreid. Voor een verbetering in de communicatie komt er een maandblad. Op basis van deze commissie “brainstormings” moet echter geconcludeerd worden dat de tijd voor vrouwenemancipatie bij de NV “Heerenclub” nog niet rijp is en dat in het algemeen de culturele activiteiten minder belangstelling hebben dan die “waarbij streling van maag en tong op de voorgrond staan”. Bij het laatste gaat het bijvoorbeeld vooral om de traditionele Indonesische avonden met rijsttafel, zoals deze vanaf het begin van de oprichting van de NV al bestonden. Deze avonden – overingetekend - worden soms in aanwezigheid van de Indonesische Ambassadeur druk bezocht en veelal gelardeerd met een groot nostalgisch gevoel voor “Tempoe Doeloe”⁶.

Maar dan in een tijdsbestek van 5 jaar (1988-1993) doen zich een aantal wezenlijke en structurele veranderingen in het levenspatroon van de NV voor:

- ✚ Na 5 jaar strijd en lobbywerk wordt een volwaardig vrouwenlidmaatschap gerealiseerd en wordt in het jaar daarna een eerste vrouwelijk bestuurslid benoemd (1988-1989);
- ✚ Het formele NL Verenigingsstatuut wordt (eindelijk) omgezet in een BE- VZW statuut (1990);
- ✚ Na vele omzwervingen in het hoofdstedelijke gebeuren en de verhuizingen moe krijgt/koopt de NV zijn eigen “thuis” of clubhuis in Tervuren (1993).

“THUIS VOELEN ” in TERVUREN

Op 15 januari 1994 opent de burgemeester, Mevrouw Coudré-Focaert, in het bijzijn van de toenmalige beschermheer en Ambassadeur van Nederland, Mr.J.T. Warmenhoven, en de schepenen van Tervuren, de Heren Roeykens en Stas, het nieuwe onderkomen aan de Leuvensesteenweg 4A in Tervuren. Het was een “magazijn” naast zijn, al even bouwvallige, woning. Het moest de basis vormen voor het NV clubhuis. Dat het

verenigingsgebouw in korte tijd een ware “metamorfose” heeft ondergaan, is niet alleen aan de inzet en aan de ‘fundraising’ bij veel leden te danken. Er was geld nodig voor de broodnodige aanpassingen. Gelukkig was de toenmalige voorzitter⁷ een onvermoeibare sponsorwerver. Schenkingen, leningen worden gegeven en verstrekt door AKZO-Nobel, de ABN-AMRO, Bank van Lanschot, Ernst & Young, Philips, Shell, R.V.S, de Vaderlandsche en de firma Heylen En wie op de club nu bridget of dineert of geniet aan de bar van een pintje, kan zich niet voorstellen

hoe het magazijn eruit zag, voordat aannemer en enthousiaste leden van de Vereniging er op los gingen.

Er kunnen na de renovatie dan ook heel wat activiteiten vermeld worden uit de begintijd in het “eigen clubhuis”. Een Schilderschool⁸ mag zich elke woensdag in blijvende belangstelling verheugen. Er wordt meegedaan aan

de ArTiestentoer. Er worden regelmatig zondagmorgen-concerten gegeven en een kroegenbridge langs zes Tervurense cafés trekt niet minder dan 112 leden-deelnemers. Er komen verzamelaarstentoonstellingen en zelfs Tai-chi lessen en een cursus line dancing. Ook worden er modeshows georganiseerd. Gemeld moet ook nog worden de literaire bloei van het Maandblad met boeiende bijdragen.

Met het veranderen van de maatschappelijke omstandigheden in **de negentiger jaren**, de opkomst van de sociale media, het creëren van een gezinslidmaatschap en het verhuizen naar Tervuren wijzigt ook het karakter en de samenstelling van de vereniging. Er is geen plaats meer voor “plakkers” en “hangers” aan de bar met een glas jenever in de hand. Het “even” binnen wippen na een lunch of een vergadering gaat ook niet vlot. Er zijn duidelijk minder expats en EU-ambtenaren. Want waarom hebben Nederlandse bedrijven nog expats nodig? De “lokalen” spreken dezelfde taal en voor vele “Eurocraten”, voor zover ze niet met hun gezin aan de oostelijke kant van Brussel gezelligheid te ver. Kerngroep (jong) gepensioneerden.

De wens ontstaat voor meer een “happy hour”, een een “korte” lezing van een of eerste woensdag van de maand.

van 2008 vallen de meeste sponsoren weg. Niettemin slaagt ons bestuur, in dit geval de activiteitencommissie, er altijd weer in interessante lezingen te verzorgen of “erop uit te gaan” om lezingen met tekst en uitleg tijdens het bezoek aan bedrijven en instellingen te organiseren. “Men beoefent er de Schone Kunsten, zelfs de retorica, en waar mogelijk worden spel en sport versierd met spijs en drank, Nectar en Ambrozijn.”⁹ Inmiddels is er op de vereniging een tweede biljart bijgekomen, wordt er (gemengd) geschaakt en is er een heuse wijnclub opgericht.

mixed activiteiten, zoals maandelijke borrel met andere sponsor op de Maar na de financiële crisis

Kortom de verhuizing naar het “eigen Nederlandstalig verenigingsgebouw” in Tervuren heeft inspirerend gewerkt voor vele nieuwe en andersoortige activiteiten. Het jubileumprogramma van het 100-jarig bestaan van de NV in 2006 kan dit alleen maar bevestigen. Een scala van allerlei initiatieven en samenwerkingsprojecten in het kader van onze culturele lotsverbondenheid worden georganiseerd: van een autopuzzelrit tot een golftoernooi in Duisburg, de samenwerking met lezingen van de Heemkundige Kring en van de VZW De Vrienden van de School van Tervuren komen van de grond, een feestweek voor kinderen met een slotfeest in samenwerking met de jeugddienst van Tervuren op het speelplein Katapult en een Gala-avond in de “Orangerie-zaal” van het Koloniënpaleis.

Bij het 110-jarig Lustrum wordt in 2016 een eenvoudiger programma aangeboden. Hoofdschotel is een toegankelijk en

onderhoudend boekje “Terugblik”¹⁰ waarin de geschiedenis van de vereniging wordt beschreven aan de hand van de geschiedenis van de 20ste eeuw.

Meegaande met het digitale tijdperk is het vroegere gedrukte tweemaandelijks blad tegenwoordig vervangen door het maandelijkse E-blad. Zowel voor leden als niet-leden wordt het op de website¹¹ gepubliceerd. De website en het E-blad hebben een bindende functie binnen de club. Deze bindende functie werd nog eens versterkt gedurende de “Covid lockdown” periode met een speciaal ledenjournaal. Het was een journaal waar de leden met hun verhalen over “lief en leed” terecht konden. Ook werd er een “luisterlijn” met een aantal vrijwillig(st)ers gecreëerd voor geestelijke en morele ondersteuning van leden die het moeilijk hebben. De website kent ook een “kunstgalerij” waar leden en anderen van ArTervuren die op de Vereniging komen, hun werk digitaal kunnen voorstellen. Verder geeft de website de belangrijkste bestuursbesluiten weer.

Ter gelegenheid van d eeuwfeest en als bijdrage voor het Jubileumboekje schrijft Burgemeester Bruno Eulaerts dat “Tervuren is de thuishaven en het epicentrum in de actieradius van de Nederlandse Vereniging geworden. Ofschoon de vestiging van de clubzetel in onze gemeente waarschijnlijk op praktisch toeval berust, toch zou deze keuze evenzeer verklaarbaar kunnen zijn op grond van historische intuïtie.” Had deze Burgemeester met deze uitspraak ooit kunnen bevroeden dat met het organiseren van de tentoonstelling over “Wat Tervuren en Nederland verbindt” **zijn self fulfilling prophecy al de realiteit** is geworden in 2021 bij het vieren van het XXIII Lustrum van de Nederlandse Vereniging en het 75-jarig bestaan van de Heemkundige kring.

LEUVENSESTEENWEG 4 A,
3080 TERVUREN

secretaris@nederlandse-vereniging.be
<https://www.nederlandse-vereniging.be>

Annex: Bibliografie en voetnoten

¹ «Metamorphosen», Ovidius vertaling M.d'Hane-Scheltema, p.447. ISBN 9789025368487

² Leden veelal uit Nederland die tijdelijk in Brussel vertoefden en de sociëteit kwamen bezoeken.

³ "Eendracht maakt macht"

⁴ Onze vriendschap leeft, bloeit en groeit

⁵ Prof.Dr A.Coppé en Mr.F.H.J.J. Andriessen waren beiden lid sinds 1981

⁶ Tempoe doeloe betekent de goede oude tijd in Indonesië 1870-1914 met krontjong (zang en gitaar), gamelangs (slagwerk) en wajangs (poppen). Ter info: **In de jaren '50 kwamen meer dan 100.000 Indische Nederlanders veelal noodgedwongen naar Nederland. Met heimwee naar hun verloren land vestigden velen zich in Den Haag, wat de stad de titel 'weduwe van Indië' opleverde.**

⁷ De huidige erevoorzitter Ed van Biezen

⁸ Begonnen met een groep uit Steenokkerzeel o.l.v. Jules Defesche (†)

⁹ Prof. Dr.F.G.Droste (1928-2020) in Terugblik wordt vooruitzien. De datum verspringt (2016).

¹⁰ Prof. Dr.F.G.Droste (1928-2020) e.a leden

¹¹ <https://www.nederlandse-vereniging.be/>